

KÖZÉLETI NAPILAP

„Magyar voltál, ezért!”

Nincs más út, csak a szembenézés és a bűnbocsánat – Délvidéki tragédia 1944–1945 címmel kiállítás nyílt a budapesti Terror Háza Múzeumban

Budapesti tudósítónktól

„1944 őszét írjuk. (...) Josip Broz Tito aláírta azt a rendeletet, amellyel katonai közigazgatást vezetett be Vajdaság területén. (...) A Délvidéken elszabadult a pokol, kezdetét vette a fél évig tartó vérengzés. Tito parancsára több mint 15 ezer ártatlan embert fosztottak meg életétől, pusztán azért, mert magyarok voltak” – idézte fel a több évtizeddel ezelőtt történeteket tegnap Budapesten, a Terror Háza Múzeumban Schmidt Mária. A főigazgató szavai a Délvidéki tragédia 1944–1945 címet viselő tárlat megnyitóján hangzottak el.

A rendezvényen részt vett és beszédet mondott Navracsics Tibor magyar miniszterelnök-helyettes, Dejan Šahović, Szerbia rendkívüli és meghatalmazott budapesti nagykövete, Matuska Márton újságíró és Forró Lajos, a Délvidéki Mártírium 1944–45 Alapítvány elnöke is.

A „Magyar voltál, ezért!” mottót viselő kiállítást Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettes nyitotta meg. Beszédében hangsúlyozta: talán az az utolsó elbeszéletlen története Közép-Európának, ami hat évtizede Vajdaságban történt.

– Ha közelebbről nézzük ezeket a tragédiákat, láthatjuk, hogy a szálak még régebbi időszakra vezetnek. Közép-Európában mindannyian az első világháború áldozatai vagyunk. Akkor tört meg valami az emberiség hitében, az emberi közösségekben, ami, most már úgy tűnik, soha nem fog egészzé összeállni – emelte ki a

Schmidt Mária múzeumigazgató, Nikowitz Oszkár, Magyarország belgrádi nagykövete, Glatz Ferenc akadémikus, Dejan Šahović és Szerbia budapesti nagykövete

miniszterelnök-helyettes, emlékeztetve: az első világháborút követően kaptak lábra olyan totális mozgalmak, amelyek eszméi alapján az ember tudott állat is lenni. A politikus különösen fájónak

nevezte, hogy magyarok ezreit, tízezreit mészárolták le jugoszláv kommunisták, s kiemelte: úgy látja, hogy tettük a szerb történelem fájó pontja is.

Folytatása a 3. oldalon

„Magyar voltál, ezért!”

Nincs más út, csak a szembenézés és a bűnbocsánat – Délvidéki tragédia 1944–1945 címmel kiállítás nyílt a budapesti Terror Háza Múzeumban

Folytatás az 1. oldalról

„Nekünk a délvidéki vérengzés különösen fáj, hiszen magyarokat, nemzetársainkat érintette. De hiszek abban, hogy ez a szerb történelemnek is fájó pontja, hiszen nem szerbek, hanem kommunista jugoszlávok hajtották végre a népirtást egy totális ideológia jegyében. Hiszen szerbek és magyarok az évszázadok során kisebb-nagyobb konfliktusokkal, de békében éltek egymással. Ezen konfliktusok során megtanultuk, hogy melyek azok a tulajdonságaink, amelyeket el kell viselni ahhoz, hogy békében éljünk” – emelte ki megnyitó beszédében Navracsics Tibor.

„A Terror Háza Múzeum a megfelelő hely arra, hogy ezekről a dolgokról beszéljünk, ugyanis a terror a megfelelő szó ahhoz, hogy a legtalálóbban jellemezzük mindazt, aminek a Vajdaság polgárai ki voltak téve a világháború nehéz éveiben. A letartóztatások, a kínzások, a vagyonekobzások, az elüldözések, a likvidálások, a bosszú csak néhány megjelenési formája mindannak a gonosznak, amelyet ártatlanok ezrei és ezrei szenvedtek el. Gyakran, sajnos, már az is bűn volt, hogy valaki egy meghatározott néphez vagy egy meghatározott valláshoz tartozott. Ma, 2011-ben Magyarország már nem az az ország, amely 70 évvel ezelőtt volt, Jugoszlávia nem is létezik. Ma Magyarország büszkén elnöklí az Európai Uniót, Szerbia pedig igyekszik csatlakozni ugyanekhez az unióhoz, a Vajdasággal együtt, amely ennek a közeledésnek a mozdonya” – emelte ki beszédében Dejan Šahović. Szerbia budapesti nagykövete leszögezte: a szerbek és magyarok mai nemzedéke nem felelős a 70 évvel ezelőtti történetekért. „A bűntettek felelőseinek neve és vezetéknéve van, és nem rejtőzhetnek a nemzet, az állam kollektívaiása mögé. A mai nemzedéknek viszont kötelessége megőrizni az áldozatok, az ártatlan áldozatok emlékeit a feledéstől. Felelősségünk abban van, hogy az áldozatoknak, leszármazottaiknak és családjaiknak végre biztosítsuk a megbékélést, amelyet megérdemelnek” – szögezte le Dejan Šahović, aki szerint Szerbiának is és Magyarországnak is segítenie kell abban, hogy megállapítható legyen, miért, milyen körülmények között haltak meg az ártatlanok ezrei.

„Az irgalmallanságra idomítottaknak nem szívügyük a pontos emlékezés. Nekünk, akik itt állunk és nem voltunk részesei a 66 évvel ezelőtti történeteknek, az a dolgunk, hogy emlékezzünk. Azokra, akiket meggyőztörtek, megtapostak, megaláztak, megövezgyöltek, árvává tettek, megkínóztak, megöltek” – emelte ki Schmidt Mária, aki arra is figyelmeztetett: ahhoz, hogy emlékezzünk, bele kell magunkat helyezni az áldozatok és a tettesek helyzetébe, a

Navracsics Tibor: Hiszek abban, hogy ez a szerb történelemnek is fájó pontja

Mihályovits Klára

korba, amelyben mindez megtörténhetett. „Az igazság keresése bátorság nélkül nem megy. Nemcsak ahhoz van szükségünk bátorságra, hogy kimondjuk: 1944-ben bűntelen magyarok ezreit végezték ki, hanem ahhoz is, hogy ki merjük mondani: nem volt előzmény nélküli a bosszú, még ha méreténél fogva jelentősen túl is mutatott azon” – hangsúlyozta a főigazgató, majd hozzátette: az elhamarkodott általánosítás csak újabb igazságtalansághoz vezet, ezért a bűnösöket meg kell nevezni. „Legyen ez a kiállítás a mi generációnk főhajlása az áldozatok emléke előtt” – zárta felszólalását a Terror Háza Múzeum főigazgatója.

Forró Lajos, a Délvidéki Mártírium 1944-45 Alapítvány elnöke személyes élményeit osztotta meg a tárlatmegnyitóra egybegyűltekkkel. Elmesélte, milyen érzés volt az édesapját látnia, miközben az 1944-ben meggyilkolt nagyapjáról beszélt neki. „Amikor 19 évvel ezelőtt elkezdtem foglalkozni az 1944-45-ben történetekkel, nem gondoltam volna, hogy Budapesten, a Terror Háza Múzeumban fogok szólni ezekről az eseményekről. Mérföldkő ez a kiállítás, hiszen fontos, hogy minél többen lássák azokat a szörnyűségeket, amelyekel ember ellen elkövelet. Akkor talán többé nem fordul elő ilyesmi” – mondta a történész.

Matuska Márton újságíró kiemelte: a II. világháború előtt a délvidéki magyarság lélekszáma nem érte el a félmilliót. „A háború utolsó és a béke első hónapjaiban 84 ezret közülük elüldöztek, több, mint 15 ezriüket pedig kivégezték. Számukat ma is csak találgatjuk” – mondta. Emlékeztetett: a VMDK már 1990-ben kérte a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémiát, hogy tárja fel, mi történt a délvidéki magyarokkal a világháború végén. „Nem tette meg. Hosszú ideig csak

mi, tapasztalatlan amatőrök foglalkoztunk ezzel a kérdéssel, s csak később csatlakoztak hozzánk a tudósok, akik elmagyarázták, hogy tulajdonképpen mit is kell kutatnunk” – szögezte le Matuska, majd hozzátette: a délvidéki magyaroknak volt annyi erejük, hogy megnyissák ezt a súlyos kérdést, de ahhoz az anyaország segítsége is kellett, hogy ki is lehessen teljesíteni. „Fordulóponthoz értünk. Ez a kiállítás is egy lépés abban a folyamatban, amelynek célja beépíteni a magyar köztudatba és a világ köztudatába azt, ami a délvidéki magyarsággal történt” – hangsúlyozta Matuska Márton.

Az igen nagy érdeklődést kiváltó tárlatmegnyitón jelen volt Glatz Ferenc akadémikus, az MTA Történettudományi Intézetének igazgatója, Nikovitz Oszkár, Magyarország belgrádi nagykövete, Kovács Zoltán, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium államtitkára, Becsey Zsolt külzafadasi államtitkár, Szili Katalin független parlamenti képviselő és számos más, délvidéki és magyarországi közéleti személyiség. Az egybegyűlteket előtt Rúza Magdi énekelt.

„Magyar voltál, ezért!”. A Márai Sándor Halotti beszédéből választott sor egyik mondata a tárlat mottója. A tegnapi kiállítás a Terror Háza Múzeum 2004-ben indult Magyar Tragédia tárlatsorozatának befejező darabja, várhatóan az év végéig lesz látható Budapesten. A tragikus délvidéki eseményeknek emléket állító kiállításon idéztek, fotók elevenítik fel az atrocitásokat és az áldozatokat, valamint részletek láthatóak Sifis Zoltán 1989-ben készült dokumentumfilmjéből, amelyben évtizedek hallgatása után először szólaltak meg túlélők és szemtanúk.

MIHÁJLOVITS Klára